

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)

Гакман А.В., Крушельницький Б.М.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті обґрунтовано місце олімпійської освіти у системі виховання підростаючого покоління; визначено особливості формування олімпійської освіти у навчальних закладах; встановлено рівень реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі освітніх закладів України.

Ключові слова: олімпійська освіта, навчально-виховний процес, реалізація олімпійської освіти, фізична культура.

Постановка проблеми. Створення сучасної системи освіти і виховання підростаючого покоління неможливе без оптимального вирішення цілої низки соціальних, економічних, екологічних, політичних, правових та інших завдань. Одним із варіантів вирішення цієї складної проблеми може бути організація освітньо-виховного процесу на основі ідеології олімпізму, шляхом запровадження системи олімпійської освіти та розповсюдження літератури серед учнівської молоді.

Олімпійська освіта сьогодні є не тільки важливим фактором розвитку олімпійського руху в Україні, а й могутнім засобом вирішення стратегічних завдань, що стоять перед державою, і, насамперед, важливим компонентом гуманітарного виховання, спрямованого на формування в українців фізичного і морального здоров'я, навичок здорового способу життя, залучення їх до занять фізичною культурою та спортом, передусім підростаючого покоління [3; 7]. Олімпійська освіта сьогодні є не тільки важливим фактором розвитку олімпійського руху в Україні, а й могутнім засобом вирішення стратегічних завдань, що стоять перед державою, і, насамперед, важливим компонентом гуманітарного виховання, спрямованого на формування в українців фізичного і морального здоров'я, навичок здорового способу життя, залучення їх до занять фізичною культурою та спортом, передусім підростаючого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні, яка є важливою складовою міжнародного олімпійського руху, ідея поширення знань олімпійської тематики набула поширення наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. У дослідженнях М. Булатової, Б. Ведмеденка, В. Драги, К. Козлової, В. Платонова, Н. Турчиної та інших зазначається, що підвищення обізнаності в олімпійському русі спрямовується на розв'язання певного протиріччя між високим рівнем розвитку спорту і низьким рівнем фізичної культури, знань про олімпійський ідеал та цінності олімпізму серед учнівської молоді [2; 4; 11].

Виділення невідієваних раніше частин загальної проблеми. В Україні, як державі, яка є активним учасником міжнародного олімпійського руху, існує нагальна потреба розгортання цього виду діяльності, потребує дослідження змістовний компонент шкільних програм олімпійської освіти, ефективність організації та форми впровадження знань олімпійської тематики. У зв'язку

з цим важливо визначити шляхи впровадження відповідних заходів в систему шкільної олімпійської освіти України.

Постановка завдань. Обґрунтувати особливості формування олімпійської освіти у навчальних закладах, що сприятиме кращій її реалізації; проаналізувати рівень реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі освітніх закладів України (на прикладі м. Чернівці).

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом багато вчених і педагогів звертають увагу на необхідність суттєвого підвищення частки інформаційної, роз'яснювальної роботи на уроках з фізичної культури, заняттях з фізичного виховання у школах, вищих навчальних закладах та інших навчальних закладах. Все більш широке розповсюдження отримують і заняття, які організують для цих цілей – «олімпійські уроки», «уроки олімпійських знань», «олімпійські годинники» і т.ін.

Загально визнано, що для реалізації ідей олімпізму потрібно використовувати не тільки навчальний, а й позанавчальний час. Апробовані на практиці і різноманітні форми такої роботи [1]: Олімпійський день; виготовлення олімпійської символіки, фільмів і слайдів, а також проведення конкурсів малюнків, фотографій і т.ін., театральні постановки на спортивну та олімпійську тематику, «олімпійські КВК»; оформлення стендів, фотовітрин і навіть «олімпійських залів», проведення лекцій, семінарів, диспутів, дискусій, конференцій, вікторин з олімпійської тематики, обговорення цікавих книг або фільмів, присвячених спорту, Олімпійських ігор; організація дощок пошани для учнів, які успішно поєднують навчання, спорт і громадську активність; створення Олімпійських музеїв; організація листування зі школярами, студентами, спортсменами інших країн, які цікавляться проблемами олімпійського руху; зустрічі з відомими спортсменами, учасниками олімпійських ігор і тренерами збірних команд; організація допомоги ветеранам спорту, колишнім олімпійцям та ін. [6].

На жаль, у реальній практиці педагогічної роботи в рамках олімпійського руху спостерігається надмірне захоплення просвітницьким підходом. Іноді цілі і завдання цієї роботи взагалі зводять до завдання формування у дітей та молоді олімпійської освіченості. Разом з тим нерідко покладаються невідповідні надії на те, що шляхом роз'яснювальної роботи, на основі лекцій, бесід під час «олімпійських уроків», «уроків олімпій-

ських знань», «олімпійських годин» за допомогою одних лише гасел і закликів вдасться вирішити проблему залучення підліткового покоління до ідеалів і цінностей олімпізму.

В останні роки для пропаганди ідей олімпізму серед дітей та молоді ширше стали використовуватися і самі спортивні змагання [5; 9]. Під час цих змагань застосовується олімпійська атрибутика: підйом олімпійського прапора, олімпійська клятва, церемонія запалювання олімпійського вогню та ін. Також регулярно проводяться «Малі Олімпіади», «Олімпійські милі» та інші олімпійські змагання дітей, підлітків та молоді.

Однак на практиці зазвичай використовується традиційна модель організації спортивних, в тому числі олімпійських, змагань, заснована на жорсткій конкуренції учасників, заохоченні невеликої групи переможців, домогтися перемоги, продемонструвати свою перевагу над іншими, завоювати цінні призи, нагороди, отримати інші пов'язані з перемогою матеріальні блага. Тому при використанні традиційної моделі організації спортивних змагань виникають вельми істотні труднощі в залученні дітей та молоді до духовно-моральних і естетичних цінностей олімпізму.

Зазначені вище негативні особливості традиційної моделі спонукають до пошуку і практичного застосування в роботі з дітьми та молоддю нових моделей організації та проведення змагань, які відповідають цілям та завданням олімпійської освіти: орієнтують учасників на духовно-моральні та естетичні цінності; не розвивають прагнення перемоги будь-якою ціною, не дають приводу для насильства, грубості, агресивності, націоналізму; формують прагнення до самовдосконалення, гармонійного розвитку.

Для визначення значення олімпійської освіти як виховної системи важливо сформулювати найбільш гострі проблеми в системі української освіти і виховання. На думку українських фахівців, проблеми виховання нового покоління і погіршення стану його здоров'я є найбільш невирішеними в системі освіти і виховання дітей та учнівської молоді [8; 10].

У багатьох дитячих садах, школах, середніх та вищих навчальних закладах спостерігаються значні зміни, що відбуваються в зв'язку з усвідомленням необхідності гуманізації освіти і виховання. Як вважають вчені, одним із шляхів реалізації такого підходу щодо розвитку особистості і виховання є олімпійська освіта.

Для освіти і виховання учнів дитячих і молодіжних установ необхідна науково-обґрунтована система підготовки кадрів, в результаті дії якої можна отримати систему залучення учнів до олімпійської культури і як результат – сформувати інтерес до фізичної культури, спорту, мистецтва, а також орієнтацію на поведінку, що базується на гуманістичних принципах

Із метою вивчення стану впровадження олімпійської освіти у навчальний процес було проведено дослідження, в ході якого здійснено анкетування інструкторів фізичної культури дитячих навчальних закладів, учителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів та викладачів фізичного виховання у ВНЗ м. Чернівці.

В анкетуванні взяла участь 75 респондентів (25 – інструкторів фізичної культури дитячих

навчальних закладів, 25 – учителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів та 25 – викладачів фізичного виховання у ВНЗ). Середній стаж роботи респондентів у ДНЗ склав 20 років, у ЗОШ – 8 років, у ВНЗ – 14 років.

Рис. 1. Рівень впровадження олімпійської освіти у ДНЗ

При відповідях на питання анкети респондентам був запропонований метод ранжирування, який полягав в оцінюванні об'єктів по рангах в порядку збільшення їх значущості. Місце, зайняте кожним з виділених об'єктів, визначалося числом набраних ним балів: чим більша сума балів, тим вище зайняте місце (тим більше значущим є цей об'єкт).

Більшість респондентів у ДНЗ вважають, що олімпійська освіта може служити ефективним засобом вирішення проблеми виховання дітей і молоді (206 балів з 250 можливих, що складає 82%).

Також група експертів із ДНЗ оцінила рівень впровадження олімпійської освіти у своєму навчальному закладі: так більшість експертів визначили високий рівень впровадження (80%), а решта (20%) – як середній рівень впровадження (рис. 1).

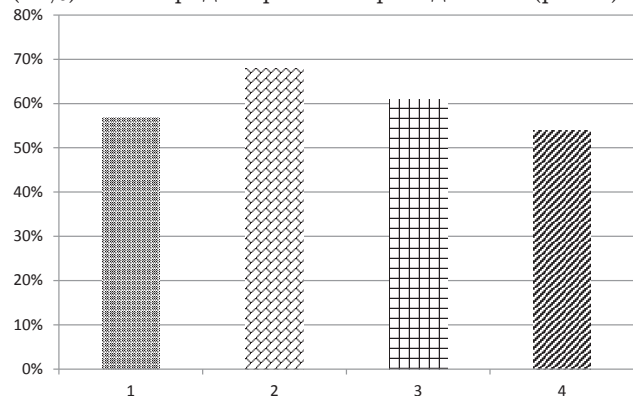

Рис. 2. Недоліки в організації олімпійської освіти у ДНЗ:

1 – низький рівень кваліфікації кадрів; 2 – недостатня матеріально-технічна база; 3 – недостатнє методичне забезпечення; 4 – низький рівень знань фахівців

Аналіз анкет інструкторів фізичної культури у ДНЗ дає змогу відмітити і недоліки в організації олімпійської освіти (Рис. 2), а саме: низький рівень кваліфікації кадрів (56,8%), недостатня матеріально-технічна база (68,8%), недостатнє методичне забезпечення (60,8%), низький рівень знань фахівців (54%).

Основними чинниками, що перешкоджають, на думку експертів, реалізації олімпійської освіти є низький рівень мотивації дітей (62%), низький рівень фізичного стану здоров'я дітей (52%), від-

сутність достовірної інформації про стан здоров'я дітей (38%), низька матеріальна зацікавленість інструктора фізичної культури (52%), недостатня матеріально-технічна база (81%) (рис. 3).

Аналізуючи рівень впровадження олімпійської освіти у ЗОШ, то варто зауважити, що ніхто не відзначив його як низький. Натомість 60% респондентів відзначили високий рівень впровадження олімпійської освіти у і 40% – середній рівень (рис. 4).

Вважаємо за доцільне зазначити, що 60% учителів фізичної культури вважають за недоцільне вводити в навчально-виховний план класного керівника ЗОШ розділ «Олімпійська освіта».

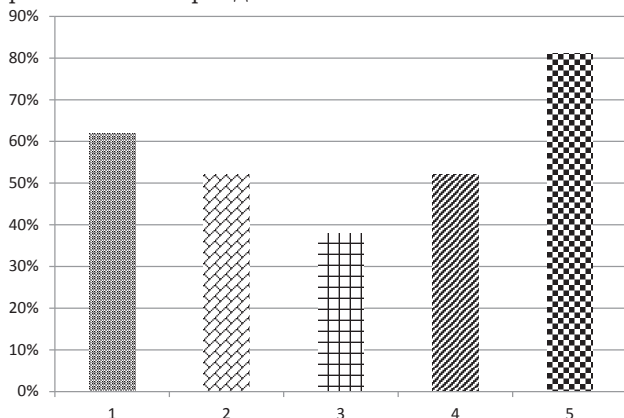

Рис. 3. Причини неефективної реалізації олімпійської освіти у ДНЗ:

1 – низький рівень мотивації дітей; 2 – низький рівень фізичного стану здоров'я дітей; 3 – відсутність достовірної інформації про здоров'я дітей; 4 – низька матеріальна зацікавленість інструкторів ФК; 5 – недостатня матеріально-технічна база

Натомість респонденти із ВНЗ відмічають про доцільність внесення у програму підготовки студентів спеціалізованих ВНЗ розділу «Олімпійська освіта» (58%)

Рівень впровадження ОО у ЗОШ

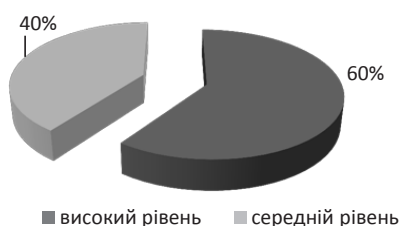

Рис. 4. Рівень впровадження олімпійської освіти у ЗОШ

Оцінюючи рівень впровадження олімпійської освіти у своєму навчальному закладу респонденти з ВНЗ оцінили: високий рівень (55%) і середній (45%) (рис. 5).

Рівень впровадження ОО у ВНЗ

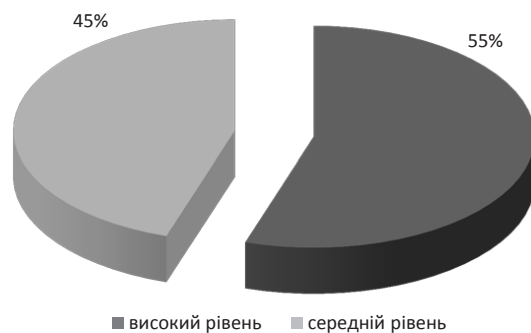

Рис. 5. Рівень впровадження олімпійської освіти у ВНЗ

Аналізуючи анкети інструкторів фізичної культури дитячих навчальних закладів, учителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів та викладачів фізичного виховання у ВНЗ, можемо зробити наступні висновки:

Більшість респондентів вважають, що впровадження олімпійської освіти слугуватиме ідеологічною моральною основою процесу виховання підростаючого покоління (88%). Таким чином, результати дослідження підтверджують важливість інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес і її роль у формуванні гармонійно розвинутої особистості.

Учителями визначено найбільш прийнятні, на їхню думку, форми впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес в урочний і позаурочний час.

Висновки і перспективи дослідження. Рівень реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі освітніх закладів України м. Чернівці найвищий у ДНЗ, найвищі показники – ВНЗ.

Ставлення вчителів фізичної культури та інструкторів з фізичної культури до реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі освітнього закладу вважають, що впровадження олімпійської освіти слугуватиме ідеологічною моральною основою процесу виховання підростаючого покоління (88%). Таким чином, результати дослідження підтверджують важливість інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес і її роль у формуванні гармонійно розвинутої особистості

Перспективним напрямком роботи буде подальше вивчення особливостей впровадження олімпійської освіти у процес виховання дітей та молоді різних вікових груп, розробка структури та змісту олімпійської освіти, рекомендацій щодо подальшої її впровадження.

Список літератури:

1. Балацкая Л. Социально-экономическое развитие страны как средство влияния на олимпийское движение и физическую культуру / Л. Балацкая, А. Гакман, И. Наконечный, И. Вакан. – «Sport. Olimpism. Sănătate»: Consacrat aniversării a 65-a organizării învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova: Congres Științific Internațional, 5-8 octombrie 2016: [et al.]. – Т. 2. – Chișinău: USEFS, 2016. – С. 137-141.
2. Боднар А. О. Олімпійська освіта в системі фізичного виховання школярів А. О. Боднар / Методологія сучасних наукових досліджень: матеріали ІХ науково-практичної конференції молодих учених (25-26 жовтня 2012 р., м. Харків) / за заг. редакцією канд. пед. наук. доц. К. А. Юр'євої. – Харків: ХНПУ імені Г. С Сковороди, 2012. – С. 10.

3. Булатова М. М. Система олімпійської освіти та нові форми її впровадження / М. М. Булатова // Олімпійський спорт и спорт для всех: Тезиси ІХ Міжнародного наукового конгресу. – К.: Олімп. література, 2005. – С. 7.
4. Вацеба О. Актуальні питання олімпійської освіти у навчально-виховному процесі учнів загальноосвітніх шкіл України (на прикладі м. Львова) / О. Вацеба, В. Юхимук // Матеріали континентального семінару «Олімпійська освіта: виховання, здоровий спосіб життя, соціальна адаптація». – К., 2007. – С. 87–93.
5. Галан Я. Реалізація олімпійської освіти у професійно-технічних навчальних закладах Буковини / Я. Галан, М. Кирилук, М. Кочубей // Матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції, 05-06 листопада 2015 р., м. Чернівці. – Чернівці: Технодрук, 2015. – 204–206 с.
6. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. / В. М. Єрмолова. – К., 2011. – 335 с.
7. Зорій Я. Б. Система Олімпійської освіти як засіб педагогічного процесу підростаючого покоління / Я. Б. Зорій, А. В. Гакман // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2016. – Вип. 4. – С. 33–35.
8. Олімпійський спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.
9. Олімпійська освіта: методичні рекомендації. / укл. М. М. Булатова, С. Ф. Матвеев, В. Ф. Бойко [та ін.] – К., 2002. – 40 с.
10. Столяров В. И. Система олимпийского образования, воспитания и обучения молодежи (содержание и пути формирования) / В. И. Столяров, И. В. Барина // Материалы конф. «Практика олимпийского образования в рамках II Международ. Форума» Молодежь-Наука-Олимпизм. – М., 2002. – С. 125–127.

Гакман А.В., Кршельницький Б.М.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

СОСТОЯНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ ОЛИМПЕЙСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДА ЧЕРНОВЦЫ)

Аннотация

В статье обосновано место олимпийского образования в системе воспитания подрастающего поколения; определены особенности формирования олимпийского образования в учебных заведениях; установлен уровень реализации олимпийского образования в учебно-воспитательном процессе образовательных учреждений Украины.

Ключевые слова: олимпийское образование, учебно-воспитательный процесс, реализация олимпийского образования, физическая культура.

Hakman A.V., Krushelnytskyi B.M.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE STATE OF THE OLYMPIC EDUCATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS (FOR EXAMPLE, CHERNIVTSI)

Summary

The place of the Olympic education in the education of the younger generation is describe in the article; the features of the formation of the Olympic education in schools are identified; the level of implementation of Olympic education in the educational process in educational institutions of Ukraine is established.

Keywords: Olympic education, educational process, realization of Olympic education, physical training.